

ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА АДАПТИВНИХ ЗАСАДАХ

У статті розглянуто етапи технології реалізації моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах. Розкрито створення факторно-критеріальної субмоделі розвитку ДНЗ за принципами кваліметричного підходу. Подано алгоритм розробки факторно-критеріальної моделі та кроки здійснення технології управління розвитком дошкільного навчального закладу. Розглянуто механізм застосування кваліметричних (факторно-критеріальних) моделей і процес підрахунку результату їх використання. Акцентовано увагу на важливості навчання педагогічних працівників, що має вагомe значення для позитивного розвитку дошкільного навчального закладу.

Ключові слова: факторно-критеріальна модель, субмодель, кваліметричний підхід, технологія, фактори, критерії, алгоритм, декомпозиція, метод Дельфі, вагомість, професіоналізм педагогічного колективу.

Умови сьогодення вимагають розробки моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах. Для успішного використання моделі в практиці діяльності дошкільних навчальних закладів необхідно розкрити сутнісні характеристики технології її реалізації.

Саме технологічний підхід щодо реалізації моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах забезпечить ефективність і результативність його діяльності.

Використання технологічного підходу в системі управління дошкільним навчальним закладом зумовлено необхідністю зменшення негативного впливу навколишнього середовища та забезпечення сприятливих умов розвитку закладу.

Спираючись на наукові напрацювання вітчизняних учених, О. Кучерук зазначає, що педагогічну технологію тлумачать як цілісну педагогічну систему, складовими якої є цілі, зміст, методи та засоби, послідовність дій суб'єктів і об'єктів навчально-виховного процесу. За рівнем застосування в педагогічному процесі технології поділяють на такі: загальнопедагогічні (застосовуються до всіх навчальних дисциплін); предметно-методичні (ураховують специфіку вивчення окремого предмета); локальні або внутрішньопредметні (ураховують специфіку певної теми чи проблеми, стосуються окремого виду діяльності на занятті) – модульно-локальні мезотехнології та мікротехнології.

У педагогічних дослідженнях технологія використовується як алгоритм, певна послідовність дій, виконання яких забезпечує отримання результату. Опису технології в педагогіці присвячено багато наукових досліджень. Це праці таких авторів, як І. Бех, Г. Дмитренко, М. Дороніна, В. Єли-

сєєва, Г. Єльнікова, Т. Єсенкова, В. Кальней, Ю. Конаржевський, Л. Коробович, С. Мітіна, О. Пехота, С. Подмазін, З. Рябова, Т. Хлебнікова, С. Шишов, В. Ягупов, І. Якіманська та ін. Так, І. Бех, С. Подмазін, І. Якіманська описують технологію використання особистісно зорієнтованого підходу в організації діяльності дошкільного навчального закладу; Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, Л. Коробович, З. Рябова, Т. Хлебнікова та інші розкривають технологію факторно-критеріального моделювання в управлінській діяльності керівника навчального закладу; В. Єлисеєва, Т. Єсенкова, В. Кальней, С. Мітіна, С. Шишов та інші присвячують свої дослідження технології моніторингових процедур в управлінні освітнім процесом; М. Дороніна, О. Пехота, В. Ягупов та інші надають характеристику технологіям педагогічних досліджень загалом і технологіям організації навчально-виховного процесу зокрема.

Актуальними для опису технології реалізації моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах є напрацювання вітчизняних науковців. Наприклад, Л. Коробович зауважує, що таку технологію можна визначити як системну діяльність із відповідним методичним супроводом, що може бути подана у формі програми, плану, алгоритму, які дають змогу уявити процесуальну характеристику діяльності та поетапного досягнення результату [7].

Мета статті – розкрити етапи технології реалізації моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах.

Ураховуючи вищезазначене, зауважимо, що першим етапом технології реалізації моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах є створення факторно-критеріальної субмоделі розвитку ДНЗ.

Спочатку створюється субмодель за принципами кваліметричного підходу. Спираючись на принципи кваліметричного підходу, якість предмета чи об'єкта розглядається як сукупність його властивостей. Їх уявляють як ієрархічну сукупність. Провідною властивістю цієї сукупності є спроможність до використання, яка враховується з погляду задоволеності конкретних суспільних і особистих потреб споживачів. Для виокремлення властивостей необхідно зробити декомпозицію об'єкта чи предмета шляхом виділення факторів та їх критеріїв. Зазначена декомпозиція здійснюється шляхом залучення експертів. Експертами можуть виступати завідувачі експериментальних і контрольних дошкільних навчальних закладів.

Використовуючи сутність методу “Брейнштурмінг” [8], необхідно організувати роботу творчих груп щодо розробки кваліметричної моделі розвитку дошкільного навчального закладу таким чином. Члени творчих груп під час мозкового штурму обговорюють виділення ієрархічної сукупності властивостей якості розвитку ДНЗ за принципами “круглого столу”. Усі ідеї, пропозиції щодо розв'язання проблеми фіксують, обробляють, після цього підбивають підсумки: узагальнені результати оформлюють у відповідну математичну (факторно-критеріальну) модель. Для успішності робо-

ти групам пропонують певний алгоритм щодо розробки моделі. Він спирається на визначення поняття “нормативна модель”. Згідно з Г. Єльніковою, нормативна модель (стандарт, еталон, або норма-зразок) – це модельне подання ідеалу об’єкта, де зібрані всі унормовані вимоги до його цілей, завдань, структури, діяльності, продукту цієї діяльності тощо [6]. На підґрунті загальної структури діяльності необхідно окреслити характерні показники цієї діяльності (основа стандарту). Сам алгоритм має такий вигляд:

1. Визначити мету діяльності навчального закладу, декомпонувати її, установити параметри (напрями) цієї діяльності.

2. Розкриваючи кожний напрям за допомогою часткових цілей конкретної управлінської структури, визначити фактори.

3. Критерії визначити на місцях, розкриваючи вимоги до кожного з них і враховуючи потреби виконавців.

4. Використовуючи метод Дельфі (або метод експертної оцінки), визначити вагомість кожного параметра, фактора, критерію.

5. Оформити модель діяльності (стандарт) у вигляді факторно-критеріальної (кваліметричної) моделі.

Як основу обговорення експертам можна запропонувати праці з питань розробки кваліметричних моделей із різних аспектів діяльності дошкільного навчального закладу таких учених, як О. Ануфрієва, Г. Єльнікова, Р. Назарян, З. Рябова та ін. У результаті роботи творчих груп отримано факторно-критеріальну субмодель розвитку дошкільного навчального закладу, яка складається з параметрів, факторів, критеріїв, їх вагомості.

Фрагмент кваліметричної субмоделі розвитку дошкільного навчального закладу наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Фрагмент кваліметричної субмоделі розвитку ДНЗ

Фактор – ф	Вагомість – m	Критерії	Вагомість – v	Коефіцієнт відповідності – К	Значення коефіцієнта відповідності	Часткова оцінка критеріїв	Часткова оцінка факторів	Часткова оцінка параметрів
1. Організація системи управління	0,20	1. Програма розвитку ДНЗ	0,33	К ₁		0,00	0,00	0,00
		2. Планування роботи (річний план)	0,20	К ₂		0,00		
		3. Діагностика стану діяльності ДНЗ	0,27	К ₃		0,00		
		4. Інформаційне забезпечення управління та документація закладу	0,14	К ₄		0,00		
		5. Громадське управління	0,06	К ₅		0,00		

Результативність діяльності дошкільного навчального закладу необхідно забезпечувати шляхом досягнення певного результату діяльності.

Таким чином, для визначення результативності необхідно визначити рівень досягнення цілей діяльності дошкільного навчального закладу.

Головною метою діяльності закладу є надання якісних освітніх послуг, які спрямовані на розвиток особистості дитини. Результативність діяльності закладу виявляється через сумарний кінцевий показник набутих дитиною компетенцій перед її вступом до школи [3]. Забезпечується результат діяльності дошкільного навчального закладу через забезпечення якості організації навчально-виховного процесу. Саме такий підхід обґрунтовує використання факторно-критеріальної моделі стану навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі.

У результаті роботи створено субмодель, яка складається з таких факторів: кадрове забезпечення дошкільного навчального закладу; навчально-методичне забезпечення НВП; матеріально-технічне забезпечення ДНЗ; організація та здійснення НВП; результативність НВП. Кожний із цих факторів розкривається відповідними критеріями. Наприклад, перший фактор “Кадрове забезпечення дошкільного навчального закладу” має такі критерії:

1. Комплектування ДНЗ педагогічними кадрами, їхній якісний склад.
2. Заходи адміністрації ДНЗ щодо зміцнення якісного складу педагогічних кадрів.

3. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, адміністрації.

4. Рівень організації атестації педагогічних кадрів.

Другий фактор “Навчально-методичне забезпечення НВП” розкривається такими критеріями, як:

1. Інформаційне й документаційне забезпечення управління та здійснення НВП.

2. Рівень інформатизації ДНЗ.

3. Рівень організації методичної роботи в ДНЗ (наповнення методичного кабінету тощо).

4. Ступінь забезпеченості науково-методичною літературою.

Фрагмент факторно-критеріальної моделі стану навчально-виховного процесу в ДНЗ, у якому відображено фактор “Результативність навчально-виховного процесу” з відповідними критеріями, наведено в табл. 2.

Наступним кроком здійснення технології управління розвитком дошкільного навчального закладу є адаптація до використання кваліметричних субмоделей за різними напрямками: якість діяльності завідувача ДНЗ, вихователя-методиста, вихователя ДНЗ та ін. Провідними моделями щодо визначення результативності діяльності ДНЗ є такі:

1. Загальний рівень розвитку (рівень життєвої компетентності) вихованців дошкільного навчального закладу.

2. Рівень морального розвитку вихованців ДНЗ.

3. Рівень розумового розвитку вихованців ДНЗ.

4. Рівень фізичного розвитку вихованців ДНЗ.

5. Стан підготовки й адаптації випускників у ЗНЗ.

Таблиця 2

Фрагмент факторно-критеріальної субмоделі стану
навчально-виховного процесу в ДНЗ (за З. Рябовою та Р. Назарян)

№ пор.	Фактор	Вагомість – m	Критерій	Вагомість – v	Коефіцієнт відповідності – К	Значення коефіцієнта відповідності	Часткова оцінка критерію	Часткова оцінка фактора
5	Результативність НВП	0,12	17. Загальний рівень розвитку вихованців	0,5	K ₁₇			
			18. Рівень морального розвитку вихованців	0,5	K ₁₈			
			19. Рівень розумового розвитку вихованців	0,5	K ₁₉			
			20. Рівень фізичного розвитку вихованців	0,5	K ₂₀			
			21. Стан підготовки та адаптації випускників у ЗНЗ	0,5	K ₂₁			
Загальна оцінка в частках одиниці		1						

В основу покладено відповідні моделі, запропоновані О. Ануфрієвою [2], Г. Дмитренко [4], Г. Єльніковою [5] та іншими науковцями, які розробляють технологію кваліметричного підходу в освіті. Для їх використання варто провести наукове коригування факторів і критеріїв, що вміщують ці моделі. Це необхідно для узгодження теорії та практики з домінантою наукових положень і чинної нормативної бази.

Розглянемо механізм застосування кваліметричних (факторно-критеріальних) моделей і процес підрахунку результату їх використання. Будь-яка факторно-критеріальна модель (наприклад, кваліметрична модель розвитку дошкільного навчального закладу) включає в себе: “вагомість параметрів” (M), “вагомість факторів (m)” і “вагомість критеріїв (v)”, значення яких виводиться за методом Дельфі на підставі проведених замірів пріоритетності напрямів діяльності навчального закладу. Зазначені вагомості є змінними, як наслідок зміни пріоритетів учасників навчально-виховного процесу.

Подальшими кроками в технології реалізації моделі розвитку дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах є робота із субмоделями. За їх допомогою здійснюється оцінювання стану об’єкта (предмета), тобто часткове оцінювання критеріїв шляхом застосування методу експертного оцінювання. Оцінювання здійснюється шляхом виставлення певних балів. При цьому може бути використана будь-яка шкала оцінювання. Надаючи цифрове визначення кожному рівню, можна здійснити оцінювання таким чином: високий рівень вияву цього фактора або критерію (4 бали),

достатній рівень (3 бали), середній рівень (2 бали), низький рівень (1 бал). Заповнення таблиці передбачає занесення даних у частках одиниці. У зв'язку із цим зазначені бали слід переводити так: чотири бали в частках одиниці дорівнює 1, три бали – 0,75; два бали – 0,5; один бал – 0,25.

Разом із тим модель управління розвитком дошкільного навчального закладу спирається на адаптивні засади. Зазначене зумовлює залучення до оцінювання виконавців (учасників навчально-виховного процесу) і забезпечує об'єктивність отримання інформації про стан об'єкта управління.

Технологія використання моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах передбачає коригування стану об'єкта після аналізу та інтерпретації даних, які були отримані під час оцінювання напрямів діяльності закладу. Спираючись на провідні праці науковців, можна зазначити, що вагомим у забезпеченні отримання позитивної динаміки розвитку об'єкта управління в соціально-педагогічних системах є робота з персоналом (педагогічним колективом) ДНЗ.

Робота з колективом передбачає професійний розвиток. Сучасні умови вимагають, щоб навчання й розвиток співробітників були систематичними та пов'язаними зі стратегічною метою розвитку й потребами фірми [1].

У сучасних організаціях професійне навчання являє собою комплексний неперервний процес, який включає в себе кілька етапів, що тісно пов'язані між собою та забезпечують постійний розвиток професіоналізму персоналу.

Отже, у зв'язку з вищезазначеним, виходить, що для забезпечення стабільного позитивного розвитку дошкільного навчального закладу необхідно створити умови для розвитку професіоналізму педагогічного колективу. З цією метою використовують певний механізм, відображений на рисунку.

Важливо акцентувати на важливості навчання педагогічних працівників, що має вагоме значення для позитивного розвитку дошкільного навчального закладу.

Отже, для забезпечення якості надання освітніх послуг дошкільним навчальним закладом і з метою підвищення рівня професіоналізму суб'єктів навчально-виховного процесу технологія управління розвитком дошкільного навчального закладу передбачає розробку та проведення в закладі низки спецкурсів. Основне їх призначення – створення насиченого інноваційного освітнього середовища, що сприяє формуванню професіоналізму педагогічного колективу.

Рис. Механізм забезпечення умов розвитку професіоналізму педагогічного колективу ДНЗ

Висновки. Реалізація моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах є необхідною умовою для досягнення максимально позитивної динаміки розвитку закладу. Саме ця технологія дає змогу відстежити та забезпечити необхідний результат діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу. Використання табличного редактора Excel створює значні резерви часу завідувачу дошкільного навчального закладу у процесі обробки результатів та під час прийняття управлінських рішень.

Список використаної літератури

1. Адаменко Е. Професіональне обучение персонала / Е. Адаменко // Менеджер по персоналу. – 2006. – № 11. – С. 58–62.
2. Ануфрієва О. Застосування кваліметрії до оцінки якості наукового дослідження [Електронний ресурс] / О. Ануфрієва // Післядипломна освіта в Україні. – 2012. – № 2. – Режим доступу: <http://www.umo.edu.ua/zhurnal-qpslyadiplomna-osvta-v-ukranq/706-zhurnal-qpsljadyplomna-osvita-v-ukrajiniq-21>.
3. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/690/bazovij_komponent-doshkilnoji_osviti_v_ukrajini/.
4. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу : навч. посіб. / Г. А. Дмитренко. – Київ : МАУП, 1996. – 140 с.

5. Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : монографія / Г. В. Єльнікова. – Київ : ДАККО, 1999. – 303 с.
6. Єльнікова Г. В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Г. В. Єльнікова. – Луганськ : ЛНПУ, 2005. – 44 с.
7. Коробович Л. П. Технологія використання моделі моніторингу результативності навчального процесу в системі педагогічного менеджменту приватних ВНЗ [Електронний ресурс] / Л. П. Коробович. – Режим доступу: <http://tme.umo.edu.ua/docs/1/08klrmpv.pdf>.
8. Метод “Брейнштурмінг” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.management.com.ua/item/1448>.

Стаття надійшла до редакції 22.08.2014.

Большукина А. В. Технология реализации модели управления развитием дошкольного образовательного учреждения по адаптивным принципам

В статье рассматриваются этапы технологии реализации модели управления развитием дошкольного образовательного учреждения по адаптивным принципам. Раскрывается создание факторно-критериальной субмодели развития ДОУ по принципам квалиметрического подхода. Приводится алгоритм разработки факторно-критериальной модели и указываются шаги осуществления технологии управления развитием дошкольного образовательного учреждения. Рассматривается механизм применения квалиметрических (факторно-критериальных) моделей и процесс подсчета результатов их использования. Акцентируется внимание на важности учебы педагогических работников, что имеет весомое значение для позитивного развития дошкольного образовательного учреждения.

Ключевые слова: факторно-критериальная модель, субмодель, квалиметрический подход, технология, факторы, критерии, алгоритм, декомпозиция, метод Дельфи, весомость, профессионализм педагогического коллектива.

Bolshukina A. Technology of Realization of Case Development of Preschool Educational Establishment Frame is on Adaptive Principles

In the article the stages of technology of realization of case development of preschool educational establishment frame are examined on adaptive principles. Creation is exposed factor criterion submodels of development of DNZ after principles of kvalimetrichnogo approach. An algorithm is given in relation to development factor criterion models and steps of realization of technology of management development of preschool educational establishment. The mechanism of application of kvalimetrichnikh (factor criterion) models and process of count of result of their use is considered. Attention is accented on importance of studies of pedagogical workers, that has a ponderable value on positive development of preschool educational establishment.

In tables the rotined fragments of kvalimetrichnoy submodel of development of preschool educational establishment are resulted and factor criterion submodels of the state educational-educate to the process in preschool educational establishment. On a picture the mechanism of providing of terms of development of professionalism of pedagogical collective of preschool educational establishment is represented.

It is also marked that for providing of quality of grant of educational services by preschool educational establishment and with the purpose of increase of level of professionalism of subjects educational-educate to the process, technology of management development of preschool educational establishment foresees development and leadthrough in establishment of row of the special courses. The basic setting of which is creation of the saturated innovative educational environment, which is instrumental in forming of professionalism of pedagogical collective.

Key words: factor criterion model, submodel, kvalimetrichniy approach, technology, factors, criteria, algorithm, decouplig, method of Del'fi, ponderability, professionalism of pedagogical collective.